

UNIVERSITAT D'ANDORRA

GUIA D'ESTADES FORMATIVES CLÍNIQUES
Centre de Ciències de la Salut i de l'Educació de
la Universitat d'Andorra

Gener 2019

Índex

Índex.....	2
Índex de taules.....	2
Àmbits d'actuació	3
Competències	4
Objectius generals d'aprenentatge.....	5
Continguts.....	6
Matriculació a les EFC.....	8
Procés de planificació i adjudicació de places en les EFC.....	8
Presentació i acolliment de l'estudiant.....	8
Horaris EFC.....	9
Seguiment de l'estudiant.....	9
Informació general i normativa	10
Activitats d'avaluació de l'estudiant durant EFC.....	12
Procediment d'avaluació de l'estudiant durant EFC.....	13
Camps d'EFC.....	13
Assegurances	14
Referències bibliogràfiques:.....	15

Índex de taules

Taula 1. Relació d'assignatures d'EFC i els àmbits d'actuació	3
Taula 2. Relació de competències d'EFC.....	4
Taula 3. Objectius generals d'aprenentatge durant les EFC.....	5
Taula 4. Relació de tècniques i procediments segons l'assignatura d'EFC.....	7

Introducció

L'Espai Europeu d'Ensenyament Superior (EEES) preveu tres cicles de formació superior (primer cicle entre 180 i 240 crèdits europeus (CE), segon cicle o màster entre 60 o 120 CE i el tercer cicle o doctorat). La majoria de països, inclòs el Principat d'Andorra, cursen el primer cicle de 180 CE, el segon de 120 CE, per accedir al tercer cicle o doctorat. Al Principat, el primer cicle rep la nomenclatura de Bàtxelor (Decret d'establiment del títol estatal de bàtxelor en Infermeria, BOPA núm. 9 any 22 del 17-02-2010 i la seva modificació Decret, del 4-7-2018, de modificació del pla d'estudis del bàtxelor en Infermeria de la Universitat d'Andorra, BOPA núm.43 de l'11-07-2018).

El context universitari actual, marcat per les directrius de l'EEES orientades a la millora de la qualitat del sistema universitari opta per un nou model educatiu centrat en l'estudiant i en el que l'aprenentatge de competències pren un protagonisme molt rellevant.

Les Estadets Formatives Clínicas (en endavant EFC) permeten a l'estudiant, integrar els coneixements teòrics i portar-los a la pràctica tenint en compte tots els aspectes de la salut de la persona, família i/o comunitat: biològic, psicològic, social, espiritual i les relacions entre ells, que contribueixen al desenvolupament de les competències del futur professional d'infermeria, que faciliten la integració dels coneixements teòrics amb les habilitats i actituds específiques d'infermeria.

Així doncs, el currículum de la formació de bàtxelor en Infermeria, contempla les EFC als centres i/o institucions sanitàries, des de primer curs. Les EFC es poden realitzar tant al Principat d'Andorra com fora d'aquest durant el segon, quart i sisè semestres.

Per tal de dur a terme la part pràctica del programa educatiu dels estudiants de la formació del bàtxelor en Infermeria s'ha elaborat el següent document.

Àmbits d'actuació

Els estudiants poden realitzar les EFC en els àmbits d'actuació, tenint en compte l'assignatura a la que corresponen (Taula 1).

Assignatura	Àmbits d'actuació
EFC I	Atenció a la persona amb cures bàsiques
EFC II	Atenció a la persona amb cures bàsiques
EFC III	Atenció a la persona en l'àmbit gerontològic i geriàtric
EFC IV	Atenció a la persona en l'àmbit maternal i de la dona
EFC V	Atenció a la persona en l'àmbit hospitalari i/o sociosanitari
EFC VI	Atenció a la persona en l'àmbit d'atenció primària
EFC VII	Atenció a la persona en l'àmbit salut mental
EFC VIII	Atenció comunitària
EFC IX	Atenció a la persona en l'àmbit crític (Cures intensives, àrees de reanimació, urgències o bloc quirúrgic)
EFC X	Atenció a la persona en l'àmbit pediàtric i infantil

Taula 1. Relació d'assignatures d'EFC i els àmbits d'actuació

Competències

Una competència és la capacitat per mobilitzar diferents recursos cognitius (coneixements teòrics i metodològics, habilitats, actituds,...) amb la finalitat de fer front a diferents situacions (Perrenoud, 2004).

Competències transversals:

Són les competències genèriques de les titulacions. Es defineixen en el Decret d'establiment del Marc andorrà de titulacions d'ensenyament superior (BOPA núm. 6 any 22 del 03-02-2010).

Competències específiques de la titulació:

Són les competències relacionades amb els coneixements i les habilitats propis de cada titulació. Aquestes estan definides al Decret d'establiment del títol estatal del bàtxelor en infermeria (BOPA núm. 9 any 22 del 17-02-2010), al Decret d'aprovació del pla d'estudis del bàtxelor en infermeria de la Universitat d'Andorra (BOPA núm. 25 any 23 del 20-04-2011) i la seva modificació Decret, del 4-7-2018, de modificació del pla d'estudis del bàtxelor en Infermeria de la Universitat d'Andorra, BOPA núm.43 de l'11-07-2018.

Una competència implica mobilitzar coneixements, habilitats i actituds per donar resposta a una situació – problema que es presenta en un context determinat.

A continuació es detallen totes les competències, transversals i específiques, que es treballen a les assignatures d'EFC al llarg de la titulació, entenent que cada competència es treballa en diferents nivells d'assoliment segons la complexitat i coneixements del curs corresponent (Taula 2).

Competències Transversals
Tractament de la informació
Autonomia i iniciativa
Innovació i presa de decisions
Comunicació i expressió oral i escrita
Competències Específiques
Aplicar el procés d'infermeria proporcionant cures individualitzades a través de la valoració, la recollida de dades i la formulació de problemes i diagnòstics infermers
Avaluar el procés d'infermeria
Fomentar estils de vida saludables amb accions de promoció de la salut, la prevenció de la malaltia i l'educació sanitària en els diversos àmbits del sistema de salut
Gestionar els recursos en l'aplicació de protocols i procediments
Tenir cura de les persones en situacions específiques
Capacitat de comunicació i relació amb els pacients, les famílies, els grups i les comunitats
Respectar els principis i els valors ètics que guien la professió i els drets de les persones
Capacitat de comprendre i entendre la persona de manera holística
Capacitat d'utilitzar de manera adequada les habilitats i activitats per proporcionar cures òptimes

Taula 2. Relació de competències d'EFC

Objectius generals d'aprenentatge

Les assignatures d'EFC preveuen que l'estudiant assoleixi els objectius generals d'aprenentatge que es detallen a continuació (Taula 3).

Objectius generals d'aprenentatge
Conèixer l'activitat i organització de l'equip de salut i integrar-s'hi, com a membre que pot aportar coneixements en benefici de la persona
Establir una comunicació terapèutica efectiva amb la persona i/o família, tenint en compte l'etapa de la vida i la situació de salut/malaltia
Buscar informació complementària necessària per aplicar el procés d'infermeria
Realitzar el recull de dades complet de la persona, a través de l'entrevista clínica i exploració física adient
Respectar el codi deontològic de la professió i prendre consciència de la responsabilitat dels seus actes com a futur professional, informant en tot moment a la persona responsable del seguiment de l'estudiant
Utilitzar el procés d'infermeria seguint el model bifocal del L. Carpenito com a eina per valorar, planificar i avaluar l'activitat infermera
Utilitzar els llenguatges estandarditzats d'infermeria pel registre de dades de salut, ja sigui a nivell escrit com electrònic
Planificar les intervencions infermeres adequades i portar-les a terme tenint en compte el procediment i ús de material adequat i necessari
Conèixer la valoració individual i de la família per aplicar les habilitats tècniques i comunicatives a les cures adients dirigides a les persones en situació de salut i/o malaltia, potenciant els estils de vida saludables, d'acord a l'etapa de la vida de la persona
Aplicar les habilitats tècniques i comunicatives per poder realitzar les cures adients dirigides a les persones en situació de salut i/o malaltia, fent especial èmfasi en la promoció de la salut, la prevenció de la malaltia i les cures i tractament necessari, quan s'escaigui
Aplicar els programes de salut que s'utilitzen als serveis d'atenció primària, quan s'escaigui
Demostrar la integració dels coneixements aportats per altres assignatures de la formació a fi d'entendre a la persona de manera integral, en les dimensions bio-psico-social i espiritual
Conèixer els signes i símptomes principals per detectar precoçment patologies físiques, psíquiques i psiquiàtriques, per adaptar les intervencions infermeres, mantenint la seguretat de la persona
Conèixer i aplicar els procediments específics requerits per la situació
Realitzar les intervencions infermeres adequades i portar-les a terme tenint en compte el procediment i ús de material adequat i necessari.
Conèixer i aplicar i l'ús de les escales de valoració específiques, tenint en compte l'etapa de vida

Taula 3. Objectius generals d'aprenentatge durant les EFC

Continguts

Les assignatures d'EFC pretenen integrar els coneixements apresos en altres assignatures, juntament amb la teoria de les tècniques i procediments, a més de la pràctica en la mateixa assignatura, fet que proporciona a l'estudiant una visió holística de les cures, tenint en compte la persona, família i/o comunitat a qui vagin dirigides, per poder adequar les intervencions infermeres. Així, a més de vetllar per la tècnica i el procediment a seguir, cal incloure la persona amb totes les seves vessants, capacitats i possibilitats. Ja en la pràctica en el sí de l'escola es vetlla pel tracte humà, el context de la situació i el procés d'aprenentatge significatiu, a més de l'habilitat tècnica.

Abans de realitzar l'estada formativa clínica en situació real als centres i/o institucions sanitàries, tot estudiant ha de demostrar la integració de coneixements, habilitats i actituds en el context de la situació plantejada, per aproximar-se a la realitat. Ha d'haver aprovat aquesta part de simulació en laboratori per poder accedir a les EFC.

A continuació es detallen les tècniques i procediments que permeten exercitar l'habilitat, en el context de cada assignatura, segons el nivell de complexitat i repercussió de cada tècnica, tenint en compte les assignatures a les que pertanyen i tenen estreta relació amb el contingut treballat amb anterioritat, fet que ajuda a l'estudiant a millorar la informació, comprensió i integració per aproximar-se al màxim a la realitat de la professió infermera, previ a les EFC als centres i/o institucions sanitàries (Taula 4).

Tècniques i procediments	EFC I-II	EFC III	EFC IV	EFC V	EFC VI	EFC VII	EFC VIII	EFC IX	EFC X
Rentat de mans i col·locació de guants									
Higiene de l'adult									
Confecció de llits									
Canvis posicionals									
Mobilitzacions									
Electrocardiograma									
Cures senzilles									
Embenats									
Ènemes									
Càlculs de medicació									
Administració de medicació									
Constants vitals i exploració física									
Extraccions sanguínies									
Glicèmia capil·lar									
Sondatge vesical									
Sondatge nasogàstric									
Inserció de catèter endovenós perifèric									
Cura elaborada									
Gasometria arterial									
Hemocultiu									
Proves creuades i transfusions sanguínies									
Teràpia respiratòria									
Càlculs de medicació específics del malalt crític									
Inserció catèter central perifèric (DRUM)									
Inserció catèter arterial i sutura									
Drenatge pleural									
Via intraòssia									
Via aèria: Aspiració de secrecions, higiene bucal i cures del tub endotraqueal									
Via aèria: Seqüència d'intubació									
Via aèria difícil: sistemes supraglòtics i cricoidectomia									
Taller de contenció									
Higiene del nadó									
Cura del cordó umbilical									

Taula 4. Relació de tècniques i procediments segons l'assignatura d'EFC

Tal com es comenta anteriorment, les assignatures d'EFC impliquen l'aplicació de coneixements, d'habilitats i d'actituds, que s'avaluen en dos formats:

- Abans de l'EFC, a les aules de teòric pràctiques i de simulació
- Durant l'EFC en situació real i a través de les activitats del portafoli

Matriculació a les EFC

És imprescindible per poder-se matricular a les assignatures de les EFC haver presentat prèviament la documentació necessària

- Demanda de proposta d'EFC (document provisional)
- Certificat d'assegurança personal (CASS o privada)
- En el cas de no ser resident cal Permís o certificat d'immigració

I haver superat l'assignatura teòrica corresponent i les avaluacions de les hores de teòric pràctiques i simulacions clíniques, doncs són un prerrequisit de l'assignatura.

Procés de planificació i adjudicació de places en les EFC

La persona responsable de la planificació de les EFC facilita la informació relativa a les EFC als estudiants abans de la matrícula de l'assignatura, a fi que es conegui com s'estructura les assignatures corresponents a EFC, quins són els possibles camps on es realitzen les estades i la normativa que es necessari complir.

Aproximadament durant els mesos d'abril-maig del curs acadèmic vigent es demana a través d'un document que cal omplir pel propi estudiant, i retornar al responsable dins de la data límit anunciada, quina serà la previsió de l'estudiant de les EFC que voldrà realitzar en el següent curs acadèmic. Amb aquest document de proposta el responsable pot fer una planificació provisional i cursar la demanda de places necessàries a cada un dels centres amb els que es té conveni, o si s'esdevé el cas per necessitats obrir noves relacions.

Aproximadament entre els mesos de juny-octubre s'obtenen les respostes dels diferents centres sobre quines places han estat adjudicades. Amb aquesta resposta es pot fer la planificació i es pot donar la informació als estudiants.

Durant els mesos d'octubre-novembre es deixa un termini de plaç adient per possibles canvis i modificacions de les places assignades per part dels estudiants.

Durant el mes de novembre s'informa als centres i institucions sanitàries quins estudiants hi aniran.

Aleshores es procedeix a signar els contractes entre centres, estudiants i universitat.

Presentació i acolliment de l'estudiant

El primer dia de cada EFC, l'estudiant es presentarà a l'hora i el lloc convingut a la persona responsable o de referència, segons el calendari establert. Cada centre i/o institució podrà efectuar, si s'escau, una visita a la institució on es realitzi la pràctica i en tots els casos l'estudiant serà presentat a l'equip d'infermeria o a les persones que habitualment treballen al lloc on l'estudiant farà l'EFC.

La direcció de la institució, així com les coordinadores i les persones que treballen en els diferents llocs d'estades estan assabentats de l'arribada o del canvi d'estudiants segons el calendari establert, amb antelació.

Horaris EFC

L'horari s'adaptarà a cada servei, centre i/o institució sanitària, amb la finalitat que l'estudiant tingui una visió el més aproximada a la realitat sobre el seu funcionament.

En cas que l'estudiant no pugui complir l'horari establert, serà necessari que ho comuniqui a la coordinació de titulació, a fi de poder valorar-ho conjuntament amb la institució i servei de l'EFC.

Seguiment de l'estudiant

Cada estudiant tindrà assignat/da un professional d'infermeria del centre i/o institució sanitària, que vetllarà pel procés d'aprenentatge de l'estudiant, acompanyant-lo en totes les intervencions al llarg de la pràctica clínica. Aquest professional serà el responsable de participar en tot el procés i l'avaluació de l'estudiant, tenint en compte que:

- Acull a l'estudiant a l'inici de la pràctica i presentar-li els membres de l'equip i l'estructura del servei.
- Assigna responsabilitats i avalua els estudiants segons els seus coneixements, habilitats i actituds.
- Ensenya als estudiants d'infermeria com traduir a la pràctica els coneixements teòrics adquirits a l'escola.
- Ajuda a l'estudiant a planificar i gestionar el seu temps i els seus recursos.
- Ajuda a l'estudiant a resoldre els diferents problemes en què es pot trobar durant el seu període de pràctiques, facilitant el seu creixement professional, i també, el seu creixement humà i personal.
- És el nexa d'unió entre la pràctica professional i la base teòrica de la professió, és a dir, entre l'escola i els llocs de pràctiques.

A més, cada estudiant tindrà assignat un tutor¹ acadèmic per part de l'escola, que efectuarà el seguiment de manera periòdica, ja sigui al mateix lloc on es realitza l'estada pràctica o a través d'altres mitjans de comunicació, segons la localització geogràfica del centre i/o institució sanitària, previ pacte amb l'estudiant. Alhora, aquest tutor guia i orienta a l'estudiant en el procés de les activitats d'avaluació a través del portafolis o dossier d'aprenentatge.

¹ Tutor acadèmic: és el professional que des de l'àmbit docent, guia l'estudiant en la consecució de les activitats d'aprenentatge i fa la visita al centre

Informació general i normativa

1. L'assistència és **OBLIGATÒRIA**, i serà necessari que cada estudiant compleixi amb totes les hores planificades. El professional d'infermeria responsable de guiar el procés d'aprenentatge de l'estudiant, signarà cada dia el registre d'estada formativa en format digital.
2. Es valorarà la puntualitat: 30' de retard en una pràctica suposa la realització del dia de pràctiques i la recuperació d'un dia sencer. Els dies d'absència s'hauran de justificar i es recuperaran a partir del darrer dia de pràctiques de l'any acadèmic en curs.
3. En cas que l'estudiant no pugui assistir-hi, ho comunicarà al responsable del camp de pràctiques del centre i al professor responsable del seguiment de l'Escola d'Infermeria.
4. Màxim hi pot haver 1 dia d'absència per període de pràctiques per a cada estudiant. Els dies d'absència s'hauran de justificar² i es recuperaran a partir del darrer dia d'EFC de l'any acadèmic en curs. Les justificacions aportades seran valorades individualment segons el cas. La planificació d'aquests dies a recuperar anirà a càrrec de la persona responsable de les EFC i de la persona responsable del centre o institució sanitària. En el còmput total, l'absència de més dies dels que es puguin justificar implicarà el suspens de l'estada formativa clínica.
5. L'estudiant haurà d'informar de tots els seus actes al responsable del camp de pràctiques.
6. L'estudiant es presentarà en el lloc de l'EFC amb l'uniforme complet i la placa d'identificació; no es podrà realitzar la pràctica sense aquestes condicions. Durant les EFC l'estudiant portarà els cabells recollits, les ungles curtes i sense esmalt, cap anell o altres joies a les mans, i tampoc grans arracades o collarets, ni pírcings que puguin dificultar la comunicació amb la persona. Per raons de seguretat, higiene i comoditat s'ha de preveure un calçat adequat (còmode i tancat) de color blanc. Cal seguir estrictament les normes universals de seguretat.
7. No es permès als estudiants fumar en els llocs de pràctiques d'acord amb la Legislació vigent.
8. El temps de pausa i/o esmorzar/berenar ha d'estar coordinat amb la infermera de referència.
9. **Tot estudiant que fa pràctiques signarà un document de confidencialitat en el que es compromet a no divulgar o comentar amb altres persones qualsevol**

² Justificacions citades en la Guia de l'estudiant de la Universitat d'Andorra: En el cas que un estudiant no pugui assistir a les EFC per una força major ho haurà de justificar a la persona responsable de les EFC.

tipus d'informació referent a les persones de les que té cura, o al funcionament del servei on està o ha estat, exceptuant la seva responsable directa i les professores de l'Escola.

10. La direcció de l'Escola d'Infermeria convocarà una comissió de disciplina en cas que es produeixin transgressions per part dels estudiants en la confidencialitat de les dades; aquesta comissió serà l'encarregada de proposar les sancions oportunes en cada cas.

Activitats d'avaluació de l'estudiant durant EFC

Les assignatures d'EFC impliquen diversos tipus d'avaluació que permetin demostrar el procés d'aprenentatge assolit per l'estudiant:

- Teoricpràctiques: Són simulacions de baixa o alta fidelitat, que es realitzen en el sí de l'escola, previ a poder realitzar l'EFC als centres i/o institucions sanitàries. Aquesta activitat preveu demostrar l'aplicació dels coneixements adquirits, les habilitats i el raonament a través del judici clínic en situació orientada a la realitat.
 - Baixa Fidelitat: park trainers o equipaments mèdics
 - Alta Fidelitat: simulació amb actors o amb maniquís amb interacció amb l'estudiant
- Activitats del dossier d'aprenentatge: conjunt d'activitats que guien a l'estudiant per assolir les competències anteriorment exposades. Aquestes activitats varien segons l'assignatura d'EFC a la que estiguin matriculats, seguint el pla docent corresponent. Totes les activitats d'avaluació disposen de la guia de l'activitat, els criteris d'avaluació i el seguiment per part del tutor (de centre³ o acadèmic). Algunes de les activitats es detallen a continuació:
 - Diari reflexiu, com a eina de reflexió que acompanya l'aprenentatge
 - Evidències d'aprenentatge, com a recopil·lació de mostres del progrés en el procés d'aprenentatge
 - Avaluació del centre i/o institució sanitària, per part del professional d'infermeria, on es valoren criteris actituds, capacitats generals i capacitats específiques
 - Pla de cures, seguint la metodologia de llenguatges estandarditzats d'infermeria. La tutorització del qual, es realitza del tutor acadèmic assignat.

³ Tutor de centre: és el professional que en el context assistencial, guia l'estudiant, en situació real

Procediment d'avaluació de l'estudiant durant EFC

La infermera responsable i/o de referència del camp de pràctiques ha de realitzar el seguiment de l'estudiant i l'avaluació d'aquest, sempre tenint en compte els objectius d'aprenentatge, donats per l'escola i el nivell de competències del curs/assignatura corresponent.

Al llarg de cada camp d'EFC la infermera responsable i/o de referència realitzarà una avaluació continuada de l'estudiant (cada dia, 2-3 dies, etc., ...) fent-li veure l'evolució, determinant els punts forts i els febles del seu procés d'aprenentatge. Aquest procés d'avaluació continuada culmina amb l'avaluació es realitzarà conjuntament amb l'estudiant en acabar el període de pràctiques.

Les avaluacions de les estades formatives clíniques es realitzen a través d'una avaluació on line que realitza el tutor de centre. A aquesta avaluació s'hi accedeix a través d'un link que envia el coordinador de les EFC a cada un dels responsables del centres.

Aquesta avaluació, en format digital, valora criteris d'actituds, capacitats generals, capacitats específiques i observacions. Inclou la valoració quantitativa i qualitativa.

Els desacords que puguin sorgir en l'avaluació final seran resolts per l'escola.

Camps d'EFC

Les EFC es realitzen al llarg de la formació infermera, durant els semestres 2, 4 i 6.

Amb la finalitat d'ampliar els coneixements i conèixer altres equips interdisciplinaris per complementar la formació, els estudiants de segon i/o tercer curs han de realitzar un mínim de tres períodes obligatoris en centres i/o institucions fora del Principat d'Andorra, amb la possibilitat de poder-ne realitzar fins a sis, augmentant la mobilitat de l'estudiant. Aquests centres venen donats per l'escola tenint en compte la necessitat i disponibilitat de places.

En l'actualitat l'escola té convenis de col·laboració amb diversos centres i/o institucions sanitàries del Principat d'Andorra, Espanya, França i Portugal (<http://www.uda.ad/blog/btxelor-en-infermeria/>)

Assegurances

L'estudiant disposa d'una cobertura de seguretat social o qualsevol altre tipus d'assegurança sanitària (gestionat pel propi estudiant)

A més, disposa d'una assegurança de responsabilitat civil per les seves EFC, així com també d'una assegurança d'accident que cobreix els riscos de contagi ocasionats per l'exposició accidental a agents biològics (gestionat per la Universitat).

PROTOCOL EN CAS DE PUNXADES ACCIDENTALS O CONTACTE AMB LÍQUIDS ORGÀNICS CONTAMINATS

L'estudiant disposa d'una assegurança que cobreix els riscos de contagi ocasionats per l'exposició accidental a agents biològics. La pòlissa de l'assegurança serà lliurada a l'estudiant a l'inici de les EFC.

En cas de punxada accidental o contacte amb líquids orgànics, l'estudiant haurà de:

- Comunicar-ho immediatament després de produir-se al responsable de pràctiques de la institució.
- Comunicar-ho a secretaria de la Universitat d'Andorra en un termini màxim de **24 hores**.
- Formalitzar degudament el document de declaració d'accident en un termini màxim de **DOS** dies.
- Lliurar el document de declaració degudament complimentat a secretaria de la Universitat d'Andorra per a que pugui comunicar l'accident a la companyia d'assegurances en un termini màxim de **TRES** dies.
- Les consultes o analítiques a que doni lloc l'accident es realitzaran en els centres **concertats** per la companyia d'assegurances. En aquest cas, l'estudiant no haurà de realitzar cap despesa econòmica. És el propi laboratori l'encarregat de trametre la factura a la companyia d'assegurances.
- Si les consultes o analítiques s'efectuen en centres **no concertats**, el pagament anirà a càrrec del propi estudiant.

Referències bibliogràfiques:

- Collins, S. & Hewer, I. (2013). The impact of the Bologna process on nursing higher education in Europe: a review. *International Journal of Nursing Studies*, 51(1), 150-6
- Decret d'establiment del títol estatal de Bàtxelor en infermeria, BOPA núm. 9 any 22 del 17-02-2010
- Decret d'aprovació del pla d'estudis del bàtxelor en infermeria de la Universitat d'Andorra, BOPA núm. 25 any 23 del 20-04-2011
- Esqué, S. i Larraz, V. (2015). The use of ePortfolios in Nursing Students: a Case Study from the University on Andorra. Disponible en <http://www.europortfolio.org/resources/contributions/initiative/use-eportfolios-nursing-students-case-study-university-andorra>
- Niño Herrera, C., Vargas Molina, N., & Barragán Becerra, J. (2015). Fortalecimiento de la simulación clínica como herramienta pedagógica en enfermería: experiencia de internado. *Revista CUIDARTE*, 6(1), 970-5. Doi: <http://dx.doi.org/10.15649/cuidarte.v6i1.161>
- Perrenoud, P. (2004). *Diez nuevas competencias para enseñar*. Barcelona: Graó.
- Pizarro, L., Olivia, C., Corral, M., Leticia, B., Pizarro, N, i González, E. (2015). Modelo Innovador: Educación para la Integración y Desarrollo de Habilidades de Cuidado de los Estudiantes de Enfermería. *Biblioteca Lascasas*, 11(2). Disponible en <http://www.index-f.com/lascasas/documentos/lc0827.php>
- Raurell-Torredà, M., Olivet-Pujol, J., Romero-Collado, A., Malagon-Aguilera, MC., Patiño-Masó, J. & Baltasar-Bagué, A. (2014). Case-Based Learning and Simulation: Useful Tools to Enhance Nurses' Education? Nonrandomized Controlled Trial. *Journal of Nursing Scholarship*, 47(1), 34-42
- Schmidt, E., Goldhaber-Fiebert, SN., Ho, LA., & McDonald, KM. (2013). Simulation exercises as a patient safety strategy: a systematic review. *Annals of Internal Medicine*, 158(5 Pt 2), 426-32
- Todd, M., Manz, JA., Hawkins, KS., Parsons, ME., & Hercinger, M. (2008). The development of a quantitative evaluation tool for simulations in nursing education. *International Journal of Nursing Education Scholarship*, 5:Article 41

UNIVERSITAT D'ANDORRA

Universitat d'Andorra
Plaça Germandat, 7
AD600 Sant Julià de Lòria
Andorra

Tel.: (+376) 743 000

Fax: (+376) 743 043

A/e: uda@uda.ad

www.uda.ad